

พระสงฆ์เป็นเนื่อนานูญ

พระสงฆ์ถือเป็นเนื่อนา เป็นที่สำหรับประชาชนหว่านเมล็ดข้าว ก็อนุญทานลงไป จะต้องงอกเงยขึ้น จึงต้องประพตติ ตัวให้ดี อย่าให้มีบาป อกุศลในจิตใจ

หลวงปู่ดูลย์ อตุโล เคยกล่าวตักเตือนพระภิกษุสามเณรว่า

“กตัญญูชนญาติโยมทั่วไป เขาประกอบอาชีพการงานด้วยความยากลำบาก เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตตุข้าวของเงินทอง มาเลี้ยงครอบครัวลูกหลานของตน แม้จะเหน็ดเหนื่อยเมื่อสักอย่างไรเขาก็ต้องต่อสู้ ขณะเดียวกันเขาก็อยากได้อนุญได้กุศลด้วย จึงพยายามเสียดสละทำบุญลูกขึ้นแต่เช้า หุงอาหารอย่างดีคอยใส่บาตร ก่อนใส่เขายกอาหารขึ้นท่วมหัวแล้วตั้งจิตอธิษฐาน ครั้นใส่แล้วก็ถอยไปย่อด้วยมือไหว้อีกครั้งหนึ่ง ที่เขาทำเช่นนั้นก็เพราะต้องการบุญ ต้องการกุศลจากเรานั้นเอง แล้วเราเล่า มีบุญกุศลอะไรบ้างที่จะให้เขา ได้ประพตติตนให้สมควรที่จะรับเอาของเขามากนักแล้วหรือ”

พระภิกษุสามเณรจะต้องประพตติปฏิบัติตัวให้ดี จะได้เป็นเนื่อนานูญของชาวบ้านได้ ให้เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่า

สุปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว

อุชุปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว

ญายปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อธรรมแล้ว เป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว

สามีจิปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติสมควรแล้ว

ให้เป็นพระธรรมที่ควรแก่การระลึกถึงที่เรียกว่าเป็น สังฆานุสสติ เป็นพระสงฆ์ที่ระลึกถึงได้

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชทรงกล่าวว่า

คำว่า พระสงฆ์ นั้นหมายถึงหมู่ มิได้หมายถึงบุคคลจำเพาะ และหมู่ที่หมายถึงนั้นก็คือหมู่ของพระอริยบุคคล ซึ่งเป็นสาวก คือ เป็นผู้ฟังธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคล ตั้งแต่พระผู้ตั้งอยู่ในโศคาปัตติมรรคขึ้นไป จนถึงพระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผล มรรคนั้นได้แก่กรรมปฏิบัติอันเป็นส่วนเหตุ ซึ่งเป็นเครื่องตัดกิเลสได้เด็ดขาด ผลนั้นก็ได้อะไรความสงบกิเลสอันเป็นผลของกรรมปฏิบัติ นั้น ได้ชื่อว่าเป็นมรรคก็เพราะเป็นทางปฏิบัติอันนำไปสู่การตัดกิเลส ได้ชื่อว่าเป็นผล เพราะเป็นความดับกิเลสได้ สงบกิเลสได้ ผู้ฟังธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ประสบมรรคคือกรรมปฏิบัติ อันเป็นทางตัดกิเลส หมายถึงตัวกรรมปฏิบัติโดยย่อก็คือ คิด สมาธิ ปัญญา รวมกันเป็น มรรค ตัดกิเลสได้จึงประสบผล คือความดับกิเลส เรียกว่าวิมุตติ ความหลุดพ้น หรือเรียกว่านิโรธ ความดับ ผู้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ประสบมรรคและผลดังนี้ รวมกันเข้าเป็นหมู่เรียกว่าพระสงฆ์ หรือพระอริยสงฆ์ เพราะฉะนั้น จึงได้แก่บุคคล ๔ คู่ นับรายบุคคลเป็น ๘

คู่ที่หนึ่ง ผู้ตั้งอยู่ในโศคาปัตติมรรค ผู้ตั้งอยู่ในโศคาปัตติผล

คู่ที่สอง ผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค ผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผล

คู่ที่สาม ผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค ผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผล

คู่ที่สี่ ผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค ผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผล

สี่คู่ก็เป็นแปด ท่านแสดงว่า ผู้ตั้งอยู่ในโศคาปัตติมรรคนั้นก็ชั่วขณะจิตหนึ่ง แล้วจึงตั้งอยู่ในโศคาปัตติผล ก็อีกขณะจิตหนึ่ง ก็เป็นพระโศคาบันบุคคล ในคู่อื่นก็เหมือนกัน คือผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค ผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผล ก็เป็นพระสกทาคามีบุคคล ผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค ผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผล ก็เป็นพระอนาคามีบุคคล ผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค ผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผล ก็เป็นพระอรหัตตบุคคลหรือพระนิพพานผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว แม้เพียง ๔ คู่ นับรายบุคคลเป็น ๘ หรือนับเรียงบุคคลซึ่งเป็นพระโศคาบันเป็นต้น ก็เป็น ๔ เพราะฉะนั้น จึงเรียกพระสงฆ์คือแปลว่าหมู่ หมู่ของพระอริยบุคคลซึ่งมีอยู่เป็นอันมาก ตามชั้นของมรรคผลก็มีจำนวนดังกล่าวแล้ว และเมื่อผู้บรรลุมรรคผลมีมากขึ้นเท่าไร พระสงฆ์ที่แปลว่าหมู่ของพระอริยบุคคลก็ใหญ่ขึ้นเท่านั้นมากขึ้นเท่านั้น นี่คือพระสงฆ์ที่เป็นรัตนที่ ๓ ซึ่งดำรงพระคุณดังที่เราสวดกันอยู่ว่า

สุปฏิปันโน ปฏิบัติดีแล้ว

อุชุปฏิปันโน ปฏิบัติตรงแล้ว

ญายปฏิปันโน ปฏิบัติเป็นธรรมแล้ว

สามีจิปฏิปันโน ปฏิบัติชอบยิ่งแล้ว ดังนี้

เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ระลึกถึงพระสงฆ์โดยพระคุณดังกล่าวมานี้ พระพุทธศาสดาดำรงอยู่ได้ ก็ด้วยมีพระสงฆ์ได้ช่วยนำพระพุทธศาสนาสืบต่อกันมา และพระพุทธเจ้าเองทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เพราะได้ทรงแสดงพระธรรมคำสั่งสอน และได้มีพระสงฆ์ขึ้น ก็คือ ได้มีหมู่แห่งบุคคลผู้ฟังคำสั่งสอน ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคลขึ้นในพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่พระปัจจุวัคคีย์ผู้รับพระปฐมเทศนา คือ พระธรรมจักร และทวยเทศนา คือ พระอนัตตลักษณะเป็นต้นมา ว่าถึงในสมัยพระพุทธกาล ก็มีพระสุภัทธะซึ่งบรรลุผลเมื่อใกล้จะปรินิพพาน หลังจากพระพุทธกาลมาก็ไม่มีพระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่า ท่านผู้ใดเป็นผู้บรรลุมรรคผลบ้าง

สำหรับการสืบรักษาพระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์คือหมู่ของภิกษุนี้ย่อมเป็นหัวหน้าการที่นำรักษาพระพุทธศาสนา สืบต่อมาเพราะเป็นผู้ที่ได้ออกจากเรือนมา เป็นผู้ไม่มีเรือน มาสละชีวิตทั้งหมดแก่พระพุทธศาสนา จึงมีโอกาที่จะ เรียนปฏิบัติพระพุทธศาสนา นำสืบรักษาพระพุทธศาสนาโดยสะดวก และฝ่ายคฤหัสถ์ก็ให้การอุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัย ทั้งหลายดังที่ปรากฏอยู่ เพราะฉะนั้น จึงเป็นหัวหน้าในอันที่จะสืบรักษาพระพุทธศาสนา และก็ได้เป็นผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติตรงเป็นต้น ตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระสังฆคณนนั้น เพราะฉะนั้น จึงเป็นที่นับถือ ในอันดับถัดมาจากพระอริยสงฆ์ดังกล่าวมาข้างต้น

แต่สำหรับหมู่ของผู้นับถือพระพุทธศาสนา คือบริษัททั้ง ๔ ดังกล่าว แม้ภิกษุบริษัทก็ย่อมมีดีมีไม่ดี ตามแต่บุคคล ซึ่งมี ดีมีไม่ดี เพราะฉะนั้น จึงปรากฏว่ามีดีบ้าง ไม่ดีบ้าง เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาบ้าง ไม่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาบ้าง แต่แม้เช่นนั้น เมื่อได้ทราบว่ พระสงฆ์โดยตรงนั้นหมายถึงพระอริยสงฆ์ ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นพระวินัยสงฆ์หรือสมมติสงฆ์นั้น ประกอบด้วยหมู่ภิกษุผู้ซึ่งอาจจะมีดีมีไม่ดี ซึ่งย่อมมีอยู่โดยปรกติในหมู่ทั้งหลาย แต่ก็มีได้หมายความว่าพระสงฆ์ซึ่ง มุ่งถึงพระอริยสงฆ์โดยตรง อันเป็นรัตนที่ ๓ พึงศรัทธามองไปด้วย เพราะพระสงฆ์ซึ่งเป็นพระอริยสงฆ์นั้นย่อมเป็นผู้ บริสุทธิ์ตามภูมิตามขั้นจริงๆ และแม้วินัยสงฆ์หรือสมมติสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติตรงก็เป็นผู้ที่พึงเคารพนับถือบูชา ฉะนั้น ก็ให้ระลึกถึงพระสงฆ์ดังกล่าวมานั้น ทั้งที่เป็นอริยสงฆ์และทั้งวินัยสงฆ์ หรือสมมติสงฆ์ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติตรงเป็นต้น ตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

การค้ำกับบุญบาป

พวกชาวบ้านที่เป็นพ่อค้าประกอบอาชีพทำมาค้าขายได้ถามหลวงปู่ดูดยว่า

“พวกกระผมมีภาระหน้าที่ในการค้าขาย ซึ่งบางครั้งจะต้องพุดอะไรออกไปเกินความจริงบ้าง คำกำไรเกินควรบ้าง แต่ กระผมก็มีความสนใจและเลื่อมใสในการปฏิบัติทางสมาธิภาวนาอย่างยิ่ง แล้วยังได้ลงมือปฏิบัติมาบ้างโดยลำดับ แต่ บางท่านบอกว่าภาระหน้าที่อย่างผมนี้มาปฏิบัติภาวนาไม่ได้ผลหรอก หลวงปู่เห็นว่อย่างไร เพราะเขาว่าขายของเอา กำไรก็เป็นบาปอยู่”

หลวงปู่ว่า

“เพื่อดำรงชีพอยู่ได้ ทุกคนจึงต้องมีอาชีพการงาน และอาชีพการงานทุกสาขาย่อมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความ ครอบอยู่ในตัวของมัน เมื่อทำให้ถูกต้องพอเหมาะพอควรแล้ว ก็เป็นอภัยภักคธรรม ไม่เป็นบาป ไม่เป็นบุญแต่อย่างใด ส่วนการประพฤดิธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะผู้ประพฤดิธรรมเท่านั้น ย่อมสมควรแก่การงานทุกกรณี”